

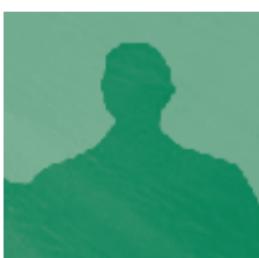
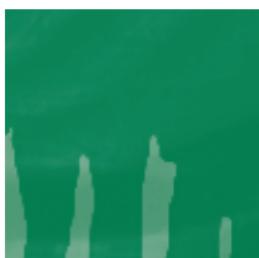

Public Safety
Canada

Sécurité publique
Canada

Tá Dene Súghá Nadóghedíle Eyi Beba Erihtł'Ís Thela

Canada

*The information in this booklet is presented in Denesuline.
This publication is also available in other languages
through the National Office for Victims.*

*Les renseignements contenus dans le présent livret sont
présentés en denesuline. Il est également possible d'obtenir
la publication dans une autre langue auprès du
Bureau national pour les victimes d'actes criminels.*

© Her Majesty the Queen in Right of Canada, 2011

Cat. No.: PS4-69/2011R
ISBN: 978-0-662-03449-0

Printed in Canada

T'a dene bets'én súghá nódher híle sí, eyi beba ejə Canada hok'eyághe erihtł'ís nedhé k'e t'a dene ?asóyila eyi t'at'ú benérétt'ís nisí eyi begħaq erihtł'ís dene yenet' i halye ī hat'e. Kúlí bets'én eretł'ís ds'eqa erihtł'ís dene ye'i halye ha dé – diri erihtł'ís bets'én hóti dé.

Diri erihtł'ís dene beba thela sni t'a dene bets'én ?eħtth'ile nódher nisí eyi yegħaré ?asie heneren ħa, t'at'ú diri erihtł'ís bett'alye hasi, nets'én t'anoréttħ'er nisí eyi tħi bazi holni ħa bebanút'ā hasi. eyi begħaré bets'edi ha ejə diri ní hok'eyághe.

NÉN NETSÉN KÓNORETTHER HULI HÚSA?

Nets'én dūwé nōrēttħ'er hat'e si donilyá dé:

- Eya hanilyá dé (negħaq dene ?asolyá hító nén eya hanilyá dé) iż-ġagħeq dene tħi nets'én dūwé hόħtsi dé bedáret qiegħi dé, tħi eyi t'a tħi bedarit qiegħi hilit hó kúli; hító
- Iż-ġagħeq t'a dene ?asóno lther eyi t'ażi eya hanilyá dé tħi Dene náħtsi dene hító dene seni yaghili dené bél kúni nude; hító
- T'a dene ?asónila begħaq tħidha hító, bél naħther hító, bělot ġnejne neli hító tħi nén noxt'e dé dene besdo tħi hító t'a dene eyalyá edehħayalti haduwí dé (diri k'izé., t'a dene eyalyá beba eya dé hító sekwi hejj dé).

EDLĀTU NEGHÀ YATI NÌTÁ HA?Á?

T'a dene dúwé bazí ?asónótlher sí eyi bets'í erihttís dene ghà nílye ha bórenile sì. Nen hito iłághé ta dene bijí ní?á nude neba yałti ha, eyi dene diri t'ahúk'e dene dáriṭa k'é ejá Canada hok'eyághe eyer hots'í beba erihttís neba selyá dézä. Eyer dé "nezí bek'e the?á" ha.

T'a dene bedáriṭa sí, ejá ní ts'údzai hok'eyághe diri Aubes chu Ontario eyi bedí, eyer dé diri erihttís hełtsi ha diri Canada hok'eyághe t'ahúk'e dene dáriła kóę hots'én. Eyer dé diri erihttís begháré nezí the?á hane ha, dene náłtsí k'odhere kóę. T'ahhú diri dene benaredi hots'én neghà náyati nítá ha hito t'ats'én beghà yati horés?ile díni hots'én. T'a dene bedáréta eyi ejá ní tsúdzai dene dáriła eyer bedáriṭa njde ejá Ontario hito diri beyághe tai ts'én yaghulti **1-888-579-2888** eyer hots'én. Kú diri dene t'a bedáriṭa dizí Auebec ts'én bedáriṭa dé diri beyé yati hots'én yaghulti, **1-866-909-8913**.

EDLĀTU ERIHTTÍS BAZÍ NEZÍ NÍ?Á HA?Á ?

T'ał'ú diri negh à náyaghiji bazí erihttís selyá bazí ?asíe bek'ólyá horíł?í dé, diri Correctional Serh'ices húlye bets'én yaghulti ejá Canada hok'eyághe **1-866-806-2275** hito ejá dene náltsí eyer Canada hok'eyághe **1-866-789-INÉO (4636)**. T'ahúk'e hots'í losí hots'í nen nághijłní híle ?á nohets'én yaghulti ejá Canada hok'eyághe tt'hí Beschogh néné tt'hí ts'énú.

EDLƏTİ YATI NEBA NİTÁ HA ?ASÓTILE ?Á?

T'ahhú t'anílya bazí erihtí'is senile dé diri nets'i erihtí'is hél dézə sí:

- T'a dene nets'én súghá nóther híle sí eyi bezí hél;
- T'ahúk'e dene nátsi dené bél begħaq erihtí'is thiżtsi nisí;
- T'ahhú náyati ha neba nút'a sí chu t'anijthá hasí; tth'i
- Harelyú t'a dene begħanáyaghijieti hasí benaredi ú, bets'i erihtí'is nanet'i ha t'ahhú begħanót'a hasí chu dzine tīgħaq ha begħanót'a hasí chubekóq bogħedi ha.

Kú tth'i, t'ahhú hozeké dé, diri neba erihtí'is thela hasí diri Commissioner húlye dene hító diri t'a eyi dene t'a bett'aízí bedárētā nisí ejà Canada dene dárila hok'é, hotié degháré begħaq nítħethú diri erihtí'is was?í njidhen dé, diri dene t'a bedárītā bet'ází nqne dene dáye?ile dé:

- T'a dene bedárītā begħaíyé;
- T'ahúk'e bedárītā sí;
- T'ahhú bedárētā ú, walí dé, t'ahhú diri dene benaredi hasí hító bogħedilo hító bogħedi tází t'ida halleyha, eghálareda ha hító, eyi kóttu ha tīgħalleyha;
- Ejà Canada hok'eyágħe t'ahhú begħaq náyati hasí;
- T'a erihtí'is hotá eftotsele hots'én beredi ha nekkox naqda ha dé;

- Dene t'ą thile hots'én begħanáhot'a eyi t'anġi thha hots'én hegha hasí, t'ahúke eghálana sí, t'ahúk'e bedárità kóę hots'i beredi hasí, tth'i negá nídhíle ts'én beredi hade eyi th'i bek'ójə ho?ą; tth'i
- Kú tth'i t'ą dene bedárità sí tīgħa húk'e bogħedi hade tth'i, kót'ile dé, edlāghaq?á.

Kútth'i t'at'ú diri dene benesiyagħiți nisí eyi tth'i eriħt'ís horiké dé netl'alye hat'e ejā Canada dene dárila ts'i eriħt'ís thela sí eyer hots'i. Eyi begharé t'at'ú dene heredi hasí bek'ójə ha, tth'i t'ahħu bedánarélye hasí tth'i, bogħedi ú, tth'i t'at'ú beghaq eriħt'ís hólf siberedi hade eħotsele hots'én ejā Canada t'at'ú hó?ą. Kú tth'i t'ahħaq dé tħii diri t'ahúk'e dene dárila k'ē eriħt'ís hólf nisí tth'i beredi dé kóne?i hat'e kúl bet'á dene t'ą ténija haljá tth'i beba horetni ú, t'ą dene ts'én dūwé hóħtsi nisí eyi tth'i beba horelni ha ejā dene dárítà hots'i dene niżżeen nánadher hanajá dé.

NEN TTHI NEBA HÓ?Ą HÁTE DIRI DENE DÁRITÀ KÓĘ T'ATÚ ?ASIÉ GHET'LÉL SÍ BEK'ÜLYA HA.

Diri t'ahúk'e dene dárila Canada hok'eyágħe chu diri t'ahħu dene tħidha hade bogħedi Canada hok'eyágħe eyi honi hadorél?i hat'e diri dene tħidél haldhen beghaq nenji neljer dé, t'at'ú nedánoghédí tth'i t'ahúk'e nádher chu nélottine beba niżjer dé eyi beghaq hulni ha neba hó?ą. T'ą dene nets'én dūwé nόħdher sí eyi t'aháxti ú beghaq hulni ha neba

hó?ą si t'at'ú nets'én nółther ú nijí ú není horelyu dúwé ni?ą nude. Kú tth'i diri erihtł́is horiké í hat'e ejə Canada hok'eyághe begħaq yałti hat'e dene eyi tħida hade bet'ázi nogħedi ha. T'ahħu losi diri begħaq yałti dé nozéttħ'a í hat'e neyatié tth'i hilchu.

Nets'én súghá nórēłtth'er híle nude, nен hháre yaneħti ?á diri t'ą eyi dene għanáyaħti bets'én yati ní?ái hat'e si ejə t'ahuk' e dene dárītā k'ē eghadálana Canada hok'eyághe. Kú yaneħti horil?ile dé kúlī dene horustħá níðhen dé neba hó?ą hat'e si t'ahħu náyati dé. T'a wasże níðhen sí, eriħtł́is nen hháré bek'yanelti hito eriħtł́isbeyé yati náltsi yé hito tth'i eriħtł́is net' i k'e hito k'e taħħu dene hogħaq náyati dé boriħtħ'a ha neba hó?ą si náyati nágha hadúwé dé. Iġħaq tħu eriħtł́is neħtsi ú diri horiké ho?ą tōnq dziné nen tħnej edabayar il-?asot?ile dé, kú neba dene yatié k'e yati horil?i dé tħi dona ts'én solagħe dziné ts'én tħu eriħtł́is nūtħchuth nétsedi ejə Canada dene dárītā ts'én. Kú tth'i ejə Dene beseniyaqilti ts'én tħi tsaba the?ą si bet'ázi nets'edi ha t'ahħu náyati nágha hade. Nen hharé diri dene begħaq náyaghixti níði ú nijí the?ą dé nets'edi í hat'e. Ejə Canada hok'eyághe dene hogħedi k'ē tsaba the?ą tħi bet'ázi iħxagħeq t'a dene nél nágha horil?i dé eyi tħi bets'edi hasni.

T'A ERIHTŁÍS DENE HA NIŁA SÍ EYI T'A DENE BEGHÀ NÁYAGHIŁTI SÍ YEŃI HOSÁ ?

Diri t'a edegħaq eriħtł'is thiżżej nisí diri t'huk'e nádher ú, yet'si beyágħe yati hultá ú, tħiġi t'atsén tsatsáné hotá nets'én eriħtł'is għett'él, eyi iż-żagħeq kúli dene yeñi hat'ile si. Kúl, t'ahħu t'a dene begħanáyagħiżti sí begħanáyati dé eyi nets'i eriħtł'is bet'óréá eyi begħaré besenīya ġilha ha ejja Canada diri bazix eghad-dala ħajnej, Diri t'a dene begħanáyaeħti tħiġi bets'i eriħtł'is tħiġi b'el, hito diri eriħtł'is begħaq hόtji nisí.

EDLĀTU DIRI T'A ERIHTŁÍS NIŁ'CHUTH BET'ÓRÉÁ HA?Á EJÀ DENE BEDÁRITÀ CANADA HOKÉYAGHE ?

T'ahħu dene hogħaq náyaħti ekú eriħtł'is thiżżej nisí, eyi eriħtł'is Canada dene dárila hok'ē hόq ħajnej bett'aghé tħiġi thela ho?aq e si. Kú eyi kónt'e eriħtł'is hútile nide, Diri dene bedárila bazix negħħayoriла nádher sí eyi eriħtł'í sele ho?aq nél ejja Canada t'at'ú hόq bazix eyi bet'ázix nogħedi ha t'ahħaq eyi dene tija dé. Dot'ú diri nerihħt'izé bet'óréá hasi:

- Eyi begħaré dene t'a bedárila tħidél dé ?asóno?d de; hoch'á bogħedi ú t'at'ú besinīya ġelha hasi bek'όjha;
- Ejja Canada hok'ēyagħe dene bedárila kóe ts'én eriħtł'is neħħi hadi t'at'ú súgħha bazix, dene benaredi hadi edlāt' u bogħedi ha?á;
- T'aniħħha hots'én beredi ú tħiġi eghad-dala ħajnej hadi tħiġi b'el, eyi tħiġi horelyú net'i ha; tħiġi b'el;

- Kú tth'i hotié diri t'a dene duwé hółtsi ?á bedáreṭa nísi horelyu benódheré tth'i net'í ha ní diri nets'í eriht'ís thiłtsi nísi eyi bet'ází tth'i bets'edi ha ?asónade hoch'á.

EDŁATU DIRI ERIHTLÍS BETÓRÉ?Á ?Á DIRI CANADA DENE BEDÁRILA KÉ BETÁHOTÍ HA ?

Diri t'a eriht'ís ejə Dene benaredi hade eyi hogħaq k'oldé Canada hok'eyágħe betl'aghé ghila nísi eyi degháré bet'óré?á hat'e si bet'ází dene t'anóttther sí hútl'edhe hito hok'á?ú dé eyi għaré t'anġħiha hots'én bogħedi hasí bek'ója ha. Diri eriħt'ís tth'i begħaré dene bedárla bedóghedi ha:

- Dene t'a ?asónóttther sí diri hotié ?asie net'ile tth'u bedaharetà dé ?afū ?asónade ha?eh;
- Naiye t'at'ú bet'á súghá walí sí ?asie net'í dé bet'ází dene hádajorila nádher ħitom nálot'ine dé neba boretni hoch'á. Eyer t'ahuk'e dene dárila hú?aq bazí eghádálana sí eyi neba eriħt'ís heħtsi ha bet'ází eyi dene tija dé kúli nek'enadaredher hoch'á.

EJÀ NÍ HOK'ÉYAGHE TSABA K'ODHERÉ

**DENE EĽTTHILE NADÓGHEDI BEBA HÓ?Á
Tahuk'e Dene El'tħile Nadógħehdi BetSEdi K'ē Ho?Á.**
Ejə 2005 ekú nút'a ni, Diri ejə ní hok'eyágħe dene t'a eļtħile harályá sí beba bedóghedi ha nút'a Canada

hok'eyághe chu ejə ní hogh₄ tanize lát'ē eyer nút'á yere
dene ts'édi ha hó?₄. Kút'u ho?₄ halyá, erihtł'ís kóę.

- Nen nótnile ?á bets'én yaghüłti,
1-866-525-0554, t'ahúk'é losí Canada chu
Beschogh néné hok'eyághe hots'í bél yatií hat'e;
- Ejə hots'í yuwé t'ahúk' dene bedáriła ejə Canada
ké chu yuwé Dene dáharele ké hó?₄ Canada
hok'eyághe hogh₄ yati ní?₄á;
- T'₄ dene bets'én súghá nódher híle sí eyi t'ahúk' e
hots'í bení denédhen sí eyi ttħ'i bek'anota; ttħ'i
- Diri t'at'ú dene t'a bets'én dúwé nórēttħ'er eyi beba
?asie yek'eyałti ha nílye, bets'édi ttħ'i ha hóla ú ttħ'i
nanę dene háyorila nádé sí beba.

?ałú begħaq honi bek'osyá dánuthen dé diri tsatsáné bení
hulì begħaq nöhdél ejə, www.publicsafety.gc.ca/nov.

Dene Ejə Bedáriła Canada Hok'eyághe

Kú ttħ'i ?ałú erihtł'ís selye hade diri dene bets'édi bazí,
t'ahúk' e Dene bedáriła Canada hok'eyághe hó?₄ kí
t'ahk'k' e hádáyoréla ké dene beba erihtł'ís kóę lát'ē nýlya
sí ttħ'ii eyer t'₄ bett' aízí hasí dene ttħ'i eyer la begħálya si,
eyi dene ts'eraní hasi t'at'ú dene hogh₄ náyati nít'á hasi,
Diri dene t'₄ dene ts'én dúwé dátheħtsi sí eyi bél t'ahút' e sí
hobazí ejə ní hok' e.

?ałú begħaq honi bek'oshyá dánuthen dé nen nótnile ?á
ejə Canada ts'én dáyaghüłti, **1-866-806-2275** hító diri
tsatsáné bení hulì begħaq nöhdél ejah, www.csc-scc.gc.ca.

Dene t'ahúk'e bedáriila Canada hok'eyághe eyi ttí dene hél yałti dené ttí eghádálana si. Diri dene nohehél dáyałti dé nen hanjhen ?á hasi. Begħaq ?ału begħaq bek'óshyá dánuthen dé diri Canada hok'eyighe dene bedáriila k'ē eghádálana bél dāyagħułti. ?asie neba narelye hasi ejá **613-947-7309**.

Dene Bedáriila Betř Aíz̄ Tidél Ejá Canada Hok'eyagħe.

Ejá Canada hok'eyagħe diri dene bedáriila hél eghádálana eyer hádáyorila edánelt'u yeba dene déltth'i begħaré honi dene ha thela si t'a dene ?eħħtħile nadóghedi beba. Diri dene noheba eriħt'i is noheħqà nilye hasi begħaré t'ahħu dene t'a bedáriila tidél dé t'alye hasi ejá Canada t'at'ú beni dāltsi hasi. T'ahħthe t'ahħu eriħt'i is għegħaq nisí ts'i ejá Canada dene bedáriila bedóghedi ts'én t'at'ú begħanádáyati hasi ú tarályé hasi bazij. T'a hádáyoréla hok'eyagħe dene ha déltth'i dené ttí nuħel náyati nádélil haġe hozek'e dé.

?ału begħaq bek'órushyá dánuthen dé, diri Canada hok'eyagħe dene bedáriila ts'én dāyagħułti, nen noħnile ?á, **1-866-789-INEO (4636)** hito diri tsatsáné beni hulik' eejá, www.pbc-clcc.gc.ca.

TAHÚK'E DENE SENÝA ĠILTI K'E HO?A DIRI T'A Dene BetSÉ Duwé Noreħ Tħher Sí Beba

T'at'ú eriħt'i is thela si ejá Dene t'a bets'edi ha t'ahúk'e Dene senítajilti k'e ho?a eyi t'a dene bets'én súghá nórēħtħ'er hile sí yek'adáneħta ha beba diri begħaré t'at'ú

hó?aq senalye ha, erihtł'is tth'i ú. T'ahúk'e erihtł'is thela sí kóę diri dene ?asíe hogha yawasti dánidhen déeyi hél ?aļa eghádálana diri ní ts'én k'oldé dené hél eyer dé ?aļa hotié ?asíe senalye ha diri t'a dene beba dúwú halyá sí ha t'ahúk'e dene dárila eghádálada eyer k'é.

T'ahúk' dene senýajlti k'é hó?aq dene hanáréťya sí eyi k'é dont'ú erihtł'is thela si:

- Diri bazí horelyú hots'i honi kol?i;
- Diri dene t'a dúwé harályá begħa honi chu t'at'ú beba súghá harályá walí sí bekánota;
- Ejá háyorila horelyú dont'i bazí erihtł'í bekol?i;
- T'a dene tsāba dáthel?aq sí eyi bél náyati ú t'ahúk'e ?asíe bet'óré?aq sí net'i ú senalye hasni;
- T'a tsāba the?aq sí tth'i bet'á t'a dene bets'én súghá nóréttħ'er hile sí eyi bogħedi ejá ní ts'údzai chu hotél néné hok'eyagħe ní ts'udzai k'é; tth'i
- T'a tsāba the?aq eyi dene ts'edi ha k'é dáhola tth'i náyati nách'aní ha yażi dene ts'edi ejá Canada hok'eyagħe dóla.

?aļú begħa bek'óshyá dánuthen dé diri t'ahúk'e donti bazí tsāba the?aq ts'én dáyaghutti ejá Canada hok'eyagh dáhola náyati ha, iġħaq ejá ts'én t'a dene bets'edi ha k'é hó?aq ?asíe begħa nenītqá dé, nen nághixnile ?á, **1-866-544-1007** hito tsatsáné beni huļi k'e nóhdél, **www.justice.gc.ca**.

EJÀ NIHOK'E TSABA K'ODHERÉ NEDHÉ TS'I TSABA GHET'LÉL DIRI DENE DUWÉ HALYÁ DÉ BET'A BETSÉDI.

Diri eriht'ís k'óe tsaba k'odheré nedhé ts'i bet'á dene súghá nadóghéhdile dé bets'édi k'é nút'a ni ejà thá hots'íle sí Canada hok'é yághe. Diri eriht'ís kóe ejà 2007 ekú nút'a ni eyi bet'ází diri dene bets'édi ha hotié.

Diri dene t'a bets'én súghá nóréltth'eríle sí eyi ejà eriht'ís kóe hots'í bell kóhodi ha t'a beba hulí sí ejà tsaba k'odheré nedhé t'at'ú dáhót'qá chu dene ts'édi k'é hó?qá tth'i beba ?asíe thela sí kódorelyá ha. Kú tth'i diri dene tsaba k'odheré nedhé ha eghádálana dené yet'sén súghá nółtheríle njé. Kú tth'i t'qá dene bets'édi ha nísi eyi t'ahadórél?í sí eyi beba thela ha eyi ?á diri dene bedárila dené hadógheñí hotié dene k'ádáneñí ho?qá. Diri Diri eriht'ís k'óe tsaba k'odheré nedhé ts'i bet'á dene súghá nadóghéhdile dé bets'édi k'é hó?qá dene ha ?asíe hokádáneta ho?qá t'at'ú bets'édi walí sí yeba dáyañti hot'á tsaba k'odheré nedhé ts'én dont'ú.

?at'ú begħaq bekórushyá dánuthen dé, diri eriht'ís kóe diri eriht'ís k'óe tsaba k'odheré nedhé ts'i bet'á dene súghá nadóghéhdile dé bets'édi k'é ts'én yagħułti dene nets'én ełtth'i nółtheríle dé, nen nooníle ?á, **1-866-481-8429** hito diritsatsáné beni hulí k'e nóhdél ejà, www.victimsfirst.gc.ca.